

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
ז' כסלו ה'תשע"ו

פרשת ויצא

כותרת

כותל או קוטג'

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

ויצא

כותל או קוטג'

יולי (יואל) אדלשטיין, יו"ר הכנסת, הוא יהודי ממוצא רוסי, יליד העיר פטרבורג. בשנת 1979 ביקש לעלות לישראל וכמובן נענה בשלילה, וכך הפך לימסורב עלייה, ריפיוזניק. הוא סולק מהאוניברסיטה בה למד, עבר למוסקבה והצטרף לחוג לימוד עברית, שם חיפש יהדות והתקרב לחב"ד.

הוא מספר כמה קשה היה לחיות כיהודי ברוסיה. הוא זוכר איך שהיו מתפללים ביום הכיפורים, במניין עם ר' מוטל דער שוחט', ששימש כחזן בתפילת נעילה. בכל בית כנסת מסיימים את התפילה בהכרזה "לשנה הבאה בירושלים", אך ברוסיה של תחילת שנות ה-80 אסור היה להזכיר את ירושלים, משום שאז הדבר מחשיד בציונות.

לכן ר' מוטל היה לוחש בשקט "לשנה הבאה בירושלים"... ורק הקרובים ביותר אליו יכולים היו לשמוע את הלחישה הזו. אדלשטיין הפך למורה לעברית. הוא נעצר בידי הק.ג.ב., שהאשימו אותו בהחזקת סמים. אלו היו למעשה בשמים להבדלה, אך אדלשטיין נשפט ונענש לשלוש שנות עבודה במחנה כפייה בסיביר.

אדלשטיין מספר שבתחילת מעצרו סרב לשתף פעולה עם חוקריו. החוקר היה שואל אותו שאלות ברוסית, והוא היה מתעקש להשיב לו בעברית. פעם שאל אותו החוקר: "מה אני יכול לתת לך כדי שתשתף פעולה איתי?"

יולי ענה: "אני אפילו לא יכול לדבר אתך לפני שאני מתפלל, ובשביל להתפלל אני זקוק לתפילין". השיב לו החוקר: "אם כך, תגיד לאשתך, טניה, שתביא לכלא תפילין, ואנו נעביר לך אותן".

אשתו הגיעה עם התפילין, ופקידי הכלא פתחו את האריזה וגילו שיש לתפילין רצועות. זו הייתה בעיה. אסור להכניס רצועות לכלא, מחשש שהאסיר יתאבד בעזרתן. הם הסכימו להעביר לו את התפילין, אך ללא הרצועות.

פנתה אשתו לר' געציע, שהיה המשפיע הרוחני של חסידי חב"ד במוסקבה באותם ימים, ושאלה אותו כיצד לנהוג. הוא ענה לה: "תעבירי לו מה שאת יכולה". ואכן, יום אחד זומן למשרדי הכלא, ושם נתנו לו זוג תפילין בלי רצועות.

יולי היה מניח את התפילין של ראש על ראשו, ומצמיד מעליו את הכובע כדי שהתפילין לא ייפלו. את הבית של יד החזיק בידו על הקיבורת, וכך היה 'מניחי' תפילין. ההסדר הזה נמשך כמעט שלושה חודשים, עד שחקירתו הסתיימה. יום אחד נכנסו הסוהרים לתאו כדי לבצע חיפוש. הם הפכו את החדר עד שמצאו את התפילין. אחד מהסוהרים רצה לשבור את ה'בית' של התפילין כדי לבדוק אם מוסתרים בפנים סמים. יולי ניסה להתנפל עליו ולעצור מבעדו, אך חמישה סוהרים השתלטו עליו והוליכו אותו אחר כבוד לחמישה-עשר ימים בתינוק.

באותם ימים, אשתו ערכה שביתת רעב במשך ארבעים יום כאות מחאה על כך שאין משחררים אותו. היא הגיעה לכדי אפיסת כוחות כמעט מוחלטת, אבל אז קיבלה מסר מהרבי שביקשה להפסיק את שביתת הרעב.

בשנת 1987 שוחרר יולי אדלשטיין ועלה לישראל. כשנחת בנמל התעופה בתל אביב התקבל בכבוד ובאהבה על-ידי ידידים וחברים רבים שדאגו לשלומם ופעלו לשחרורו. ואז מישהו אמר לו שבכותל המערבי עורכים לכבודו קבלת פנים ממלכתית בהשתתפות ראש הממשלה וצמרת המדינה, ולכן עליו להזדרז.

מונית נהוגה בידי יוצא בריה"מ המתינה לו כדי להסיעו מיד לירושלים. בכניסה לעיר, הנהג, שחי כבר שבע שנים בישראל, שואל אותו: "להיכן אתה צריך להגיע?" "לכותל", עונה לו יולי.

"לקוטג'?", שואל הנהג בחוסר הבנה. "לכותל, לא לקוטג'", משיב יולי אדלשטיין. "מעולם לא שמעתי על המקום הזה", אמר הנהג בתימהון, "אני כל הזמן מסיע עולים חדשים לירושלים, לוקח אותם למעונות עולים, אך מעולם לא שמעתי על הכותל". בדרך לא דרך הם הגיעו איכשהו לעיר העתיקה. יולי אדלשטיין זיהה את חומת העיר העתיקה מתמונות שראה בעבר. אבל איך מגיעים לכותל – את זה הנהג לא הצליח לפענח.

יולי כבר היה כל-כך לחוץ, עד שרצה לרדת מהרכב ולצעוד רגלית לכותל. אבל אז הנהג יצא החוצה, פרש את זרועותיו לצדדים, וצעק: "איפה הכותל? איפה הכותל?". שלושה נערים שעברו במקום אמרו לו שאם ייקח אותם טרמפ, יורו לו את הדרך.

הנהג הסכים. השלושה נכנסים לרכב, ואחד מהנערים שהתיישב ליד יולי אדלשטיין שואל אותו: "נו, מה דעתך, נראה לך שאדלשטיין כבר הגיע לכותל?"...

אדלשטיין סיים את סיפורו ואמר: "תראו מה קורה; יהודי שבשנות ה-80 העז להגיש בקשה לאשרת יציאה מרוסיה, ואכן קיבל אותה, עלה ארצה והתגורר בישראל שבע שנים, ואף אחד לא טרח ללמד אותו על ההבדל שבין קוטג' לכותל. היהודי הזה כלל לא שמע על המקום הקדוש ביותר לעם היהודי".

אבל אני רוצה להרגיע אותו. הוא לא הראשון שלא ידע היכן הכותל המערבי.

*

בפרשת השבוע, 'יוצא', מיד בתחילתה, אנו קוראים על יעקב אבינו: "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". ואז, בדרך, "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש... וישכב במקום ההוא".

יעקב חולם חלום, ובחלומו הוא רואה: "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו". ואז, "והנה ה' ניצב עליו". ה' הבטיח לתת לו את הארץ עליה הוא שוכב, וכן השמיע בפניו את ההבטחה החב"דית המפורסמת: "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה". השיר הזה מגיע מפרשת השבוע, ותוכנו היא ההבטחה שניתנה ליעקב אבינו באותו לילה, ומסתיימת במילים "והנה אנוכי עמך, ושמרתוך בכל אשר תלך".

ואז "ויקץ יעקב משנתו ויאמר: אכן, יש ה' במקום הזה, ואנוכי לא ידעתי..." מהו אותו "מקום" שיעקב לא ידע שבו נמצא הקב"ה? אומר רש"י: "הוא הר המוריה, שנאמר בו 'וירא את המקום מרחוק'".

יעקב אבינו היה הראשון שלא ידע איפה נמצא 'הכותל'. הוא לא ידע שהר המוריה, המקום שבו נמצא הכותל, הוא מקום קדוש. יעקב הוא זה שהגדיר את המקום "שער השמים" – "מקום תפילה לעלות תפילתם השמימה" (רש"י).

*

מה המסר עבורנו? יהודי יכול לחוות את חייו כמו חלום. הוא הולך וחוזר ורץ ונטרד וממהר, ועושה את כל הדברים הפשוטים שכל אדם עושה ולא ישים לב ש"יש ה' במקום הזה". הוא לא יבחין בניסים הקטנים שמתחוללים סביבו, איך פה מסתדר לו משהו, שם הוא פוגש ידיד וה' עוזר לו לעשות עסק טוב כנגד כל הסיכויים. הוא ישן, הוא בתרדמה רוחנית.

מדוע זה קורה? הזוהר מצביע על משהו מעניין מאוד. כשיעקב אבינו התעורר משנתו הוא אמר: "אכן יש ה' במקום הזה, ואנוכי לא ידעתי". הוא משתמש במילה "אנוכי". המילה הרגילה בעברית היא "אני". יעקב היה צריך לומר: "אני לא ידעתי". מדוע הוא בחר במילה הלא שגרתית "אנוכי"? אומר הזוהר, זה מרמז לנו על "אנוכי" אחר המופיע בתורה.

היכן עוד מופיעה המילה "אנוכי" בתורה? עשרת הדיברות מתחילים במילה "אנוכי ה' אלוקיך". אומר הזוהר: מה גורם ליהודי לא לשים לב ש"יש ה' במקום הזה"? ה"אנוכי, לא ידעתי". הוא לא יודע את ה"אנוכי" של עשרת הדיברות. אין הכוונה שהוא שכח חלילה שיש הקב"ה בעולם, אך הוא לא "יודע" אותו.

מה המשמעות של "ידיעה"? בפרשת וירא מצאנו שהקב"ה אומר על אברהם "כי ידעתיו". אומר רש"י: "לשון חיבה" (בראשית יח, יט). 'לדעת' זה לא רק עניין של אינפורמציה, "אני יודע שיש אלוקים"... 'לדעת' פירושו – לחבב, לאהוב, להפנים. וכשאוהבים את הקב"ה, עושים מכל מקום "בית אלוקים ושער השמים"; מגלים בכל מקום את הקב"ה בעולם.